

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Науково-методичною
радою Полтавського
обласного інституту
післядипломної педагогічної
освіти ім. М.В. Остроградського

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту освіти і
науки Полтавської
облдержадміністрації
від 27.06.2019 № 254

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«КВІТКОВА ФАНТАЗІЯ»

2 роки навчання
(144/180/216 годин)

Полтава 2019

Укладач:

Сусахіна Людмила Володимирівна, заступник директора з навчально-методичної роботи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Рецензенти:

Гапон С.В., доктор біологічних наук, професор, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

Пилипенко Н.М., вчитель біології Комунального закладу «Полтавська гімназія «Здоров'я» № 14 Полтавської міської ради», вчитель-методист, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

З розвитком техніки в умовах інтенсивного використання природних ресурсів і забруднення природного навколишнього середовища все більшого значення набуває озеленення житла. І тут незаперечну роль має квітництво як галузь рослинництва, що займається вирощуванням рослин, які необхідні для озеленення міст і сіл, оздоблення зовнішніх і внутрішніх інтер'єрів. Квітництво дає змогу не тільки озеленити та прикрасити оточуюче нас середовище, не тільки дарує естетичну та душевну насолоду, а й сприяє вихованню шанобливого ставлення до природи, розвитку творчої особистості, формуванню почуття прекрасного.

Дана програма укладена на основі навчальної програми «Квіткова фантазія», автор Мирна Г.М., погоджена науково-методичною радою Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського (протокол № 5 від 05.12.2013), затверджена наказом Департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації від 23.06.2014 № 106.

Навчальна програма розрахована на 2 роки навчання з учнями середнього і старшого шкільного віку.

1-й рік – початковий рівень – 144/180/216 год. на рік, 4/5/6 год. на тиждень;

2-й рік – основний рівень - 144/180/216 год. на рік, 4/5/6 год. на тиждень.

Програма складена з урахуванням змісту Природничої освітньої галузі Державного стандарту початкової освіти та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

Мета програми: формування базових компетентностей особистості у процесі занять квітництвом, поглиблення та розширення обсягу знань учнів з ботаніки, біології, квітництва, виховання у дітей усвідомлення необхідності охорони та вивчення природи.

Основні завдання передбачають формування таких компетентностей:

пізнавальної: розширення наукового світогляду вихованців, поглиблення знань з квітництва, ознайомлення із різноманіттям квітково-декоративних рослин, ознайомлення з основами науково-дослідної діяльності;

практичної: розвиток навичок по догляду за рослинами, використання набутих знань у повсякденному житті та побуті, уміння виконувати творчі роботи прикладного характеру, навички самостійного опрацювання пізнавальної літератури;

творчої: розвиток творчої ініціативи, естетичного та художнього смаку, формування творчих здібностей, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні

соціальної: розуміння принципів сталого розвитку, уміння застосовувати їх на практиці; формування екологічної культури; розвиток позитивних якостей емоційно-вольової сфери: працелюбства, наполегливості, самостійності, відповідальності; навички міжособистісної взаємодії, здатності працювати в команді.

Під час засвоєння програми гуртка учні набудуть ґрунтовних знань з основ загального квітництва. Програмою передбачено вивчення практично всіх груп

рослин, що використовуються в озелененні й оформленні інтер'єру. Для кращого засвоєння тем більшу кількість годин відведено на практичні заняття.

Керівник гуртка знайомить учнів із народною символікою України, виховує в них пошану до народних символів, почуття любові до рідного краю через вивчення рослин-символів України, народних свят, обрядів. Юннати беруть активну участь у масових натуралістичних заходах, тематичних святах, організації виставок квітів. Систематична робота з вирощування розсади квітів, догляду за рослинами в парниково-тепличному комплексі, квітниках, на навчально-дослідній ділянці виховує в них трудові навички, екологічну свідомість.

Керівник гуртка має звертати увагу на форми і методи занять, що сприяють розвитку творчих здібностей юннатів.

Форми занять: навчальні, виїзні, дослідницькі; проведення практичних робіт, екскурсій, конкурсів-виставок, вікторин, написання рефератів, складання планів, проектів озеленення, влаштування фітодизайну приміщень тощо.

Методи занять: візуальні, кінестичні, аудіальні, полімодальні. Важливе значення має навчально-дослідна робота з різними групами рослин у напрямках: інтродукція й акліматизація, способи розмноження квітково-декоративних рослин, селекція. У процесі дослідної роботи слід навчити учнів спостерігати за природою, аналізувати й узагальнювати отримані знання з подальшим їх застосуванням при створенні квіткових композицій і букетів, підготовці різних наочних посібників. Значну увагу слід приділити профорієнтації учнів, яка здійснюється під час екскурсій до зелених господарств, ботанічних садів, під час зустрічей з ученими та фахівцями виробництва, при проведенні науково-практичних конференцій.

Початковий рівень, один рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	4 год.			5 год.			6 год.		
		Практичних	Теоретичних	разом	Практичних	Теоретичних	разом	Практичних	Теоретичних	разом
	Вступ	-	4	4		-	5	-	6	6
1.	Вивчення екологічних проблем в Україні та світі і шляхи їх вирішення	2	2	4	5	2	7	6	3	9
2.	Історія розвитку квітництва	2	4	6	5	7	12	6	6	12

3.	Складання букетів і квіткових композицій із квітів та іншого природного матеріалу	6	10	16	8	13	21	9	15	24
4.	Біокераміка. Виготовлення квітів із солоного тіста	8	20	28	13	22	35	15	24	39
5.	Виготовлення зимових букетів, композицій, вінків, сувенірів	4	8	12	7	10	17	9	12	21
6.	Особливості вирощування кімнатних рослин	4	6	10	5	7	12	9	9	18
7.	Виготовлення квітів з тканини (шовк, органза)	6	12	18	7	12	19	12	12	24
8.	Вирощування квітково-декоративних рослин для відкритого ґрунту	10	20	30	12	20	32	15	21	36
9.	Підготовка до проведення дослідницької роботи	4	10	14	5	13	18	9	15	24
10.	Підсумкове заняття	2	-	2	2	-	2	3	-	3
	Всього	52	92	144	74	106	180	96	120	216

ПРОГРАМА

Вступ (4/5/6 год.)

Сучасний стан юннатівського квітництва в Україні. Різноманітність декоративних рослин, їх значення в житті людини. Участь та досягнення юннатів у всеукраїнських та обласних масових натуралістичних заходах, конкурсах.

І. Вивчення екологічних проблем в Україні та в світі, шляхи їх вирішення (4/7/9 год.)

Теоретична частина. Екологічні проблеми у світі та пошуки їх вирішення. Історія охорони природи України. Екологічні експедиції, участь юннатів у справі охорони природи.

Практична частина. Експерсії в ліс, парк, ботанічний сад.

II. Історія розвитку квітництва (6/12/12 год.).

Теоретична частина. Розвиток культури вирощування квітів у різні історичні епохи розвитку суспільства. Мистецтво аранжування квітів у народних звичаях та обрядах.

Практична частина. Проведення Свята квітів, Свята урожаю.

Експерсії по місту, до ботанічних садів для ознайомлення з різними видами та асортиментом квітково-декоративних рослин.

III. Складання букетів і квіткових композицій з квітів та іншого природного матеріалу (16/21/24 год.)

Теоретична частина. Квіти глибокої давнини, історичні дані про використання квітів у побуті. Народження букета і композицій з живих квітів. Вибір та обробка рослинного матеріалу. Використання природного матеріалу.

Практична частина. Заготівля квітів та різного природного матеріалу для букетів та композицій. Виготовлення тематичних і конкурсних букетів і композицій, гірлянд, вінків. Оформлення сувенірів. Експерсії до квіткових павільйонів, відвідування тематичних виставок квітів.

IV. Біокераміка. Виготовлення квітів з солоного тіста (28/35/39 год.).

Теоретична частина. Теоретична частина. Безпека життєдіяльності під час практичної роботи. Приготування тіста. Інструменти, прилади, обладнання.

Підготовка до роботи. Сушка виробів. Фарбування та покриття лаком. Послідовність виготовлення квітки, стебел, листя. Художнє оформлення. Послідовність виготовлення картини.

Практична частина. Ліплення найпростіших форм (кулька, крапелька, джгутик). Виготовлення квітки нарцис. Оформлення квітів на картину. Виготовлення квітки віоли (фіалка). Виготовлення маку. Виготовлення ромашки. Виготовлення волошки. Виготовлення гвоздики. Виготовлення бузку. Виготовлення троянди.

V. Виготовлення зимових букетів, композицій, вінків і гірлянд, подарунків (12/17/21 год.)

Теоретична частина. Основи вчення про форму та колір. Використання багаторічників для створення зимових композицій. Техніка встановлення елементів композиції у вазах різної форми. Фурнітура та упаковка.

Практична частина. Створення зимових букетів та композицій. Виготовлення новорічних вінків та гірлянд. Оформлення сувенірів. Проведення майстер-класу, організація виставки „Збережи ялинку”.

VI. Особливості вирощування кімнатних рослин (10/12/18 год.)

Теоретична частина. Походження кімнатних рослин. Основні види кімнатних квітів та особливості їх вирощування. Правила догляду за кімнатними квітами.

Практична частина. Догляд за кімнатними рослинами. Оздоблення приміщень кімнатними рослинами. Пересаджування та підживлення кімнатних рослин. Боротьба з шкідниками та хворобами кімнатних рослин. Фенологічні спостереження за ростом та розвитком квітів.

VII. Виготовлення квітів з тканини (шовк, органза) (18/19/24 год.)

Теоретична частина. Техніка безпеки під час практичної роботи. Інструменти, прилади, обладнання. Викрійка деталей квітки троянди, листя. Обпалювання деталей над свічкою.

Драпування тканини за допомогою голки. Виготовлення нарцису, соняшника.

Практична частина. Виготовлення квітки троянди. Виготовлення стебел і листя. Виготовлення квітки соняшника. Виготовлення квітки нарцису. Декорування виготовлених квітів.

VIII. Вирощування квітково-декоративних рослин для відкритого ґрунту (30/32/36 год.)

Теоретична частина. Квіти в легендах та переказах, літературних творах, традиційні українські квіти. Поняття про однорічні квітково-декоративні рослини. Різноманітність однорічників: квітучі, декоративні, виткі, килимові, сухоцвіти.

Різноманітність, ріст і розвиток, основи агротехніки дворічних квітково-декоративних рослин. Використання дворічників у аранжуванні.

Вегетативне та генеративне розмноження багаторічників.

Різноманітність троянд, їх використання в озелененні.

Практична частина. Зберігання насіння квітів. Визначення посівних якостей. Висівання насіння квітів у теплиці. Пікірування та догляд за розсадою квітів. Висаджування розсади квітів у відкритий ґрунт. Висаджування в ґрунт бульбокореневих та цибулинних рослин. Підживлення органічними та мінеральними добривами. Боротьба з шкідниками квітково-декоративних рослин.

Екскурсія до ботанічного саду, на виставку квітів.

IX. Підготовка до проведення дослідницької роботи (14/18/24 год.)

Теоретична частина Досягнення науки і передовий досвід у квітництві. Значення дослідницької роботи учнів. Основні вимоги до проведення дослідів. Закладання дослідів за завданням вчених зелених господарств. Ведення польових журналів. Оформлення щоденників.

Проведення науково-практичних конференцій.

X. Підсумкове заняття (2/2/3 год.)

Перевірка та оцінювання знань та вмінь учнів: виступи, підсумкова робота.

Основний рівень, один рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу	4 год.			5 год.			6 год.		
		Практичні заняття	Теоретичні заняття	разом	Практичні заняття	Теоретичні заняття	разом	Практичні заняття	Теоретичні заняття	разом
	Вступ	-	4	4	-	5	5	-	6	6
1.	Охорона навколишнього природного середовища	6	8	14	7	10	17	9	12	21
2.	Мистецтво квіткові композиції	12	8	20	12	10	22	15	12	27
3.	Біокераміка. Виготовлення картин і сувенірів до свят із солоного тіста	12	12	24	12	18	30	15	18	33
4.	Мистецтво виготовлення квіткових кошиків і панно із штучних квітів	12	18	30	12	28	40	15	30	45
5.	Квітково-декоративне оформлення ландшафту	10	14	24	12	17	29	15	21	36
6.	Озеленення території навчально-виховного закладу	10	16	26	15	17	32	18	24	42
7.	Підсумкове заняття	2	-	2	2	3	5	3	3	6
	Всього	64	80	144			180	90	126	216

Вступ (4/5/6 год.).

Роль зелених насаджень у біоенергетиці та екологічному стані планети. Проведення конкурсів „Мій рідний край, моя земля”, „Галерея кімнатних рослин”. Сучасне озеленення населених пунктів і зелених зон. Традиційні українські квіти, дерева, кущі. Обрядове значення квітів.

I. Охорона навколишнього природного середовища (14/17/21 год.)

Теоретична частина. Екологічна свідомість суспільства. Біологічні катастрофи, спричинені діяльністю людини. Охорона дикорослих гарно квітучих рослин, перенесення їх на навчально-дослідну ділянку. Рослини-радіопротектори. Природоохоронна робота „зелених патрулів”.

Практична частина. Закладання у колекційному відділі ділянки рідкісних квітково-декоративних рослин та рослин-радіопротекторів. Складання картотеки представників місцевої флори, що підлягають охороні.

Експерсії до ботанічного саду, парку, лісу, заповідників.

II. Мистецтво квіткової композиції (20/22/27 год.)

Теоретична частина. Розвиток європейської школи аранжування квітів. Стильова спрямованість мистецтва квітів (природно-ландшафтний, декоративний, романтичний стилі).

Найбільш популярні форми квіткових прикрас (композиція, букет, кошик, бутон'єрка, настінні та настільні композиції). Основні форми композиції. Фурнітура і упаковка. Підбір ваз, кошиків, підставок. виготовлення новорічних прикрас, подарунків, композицій.

Практична частина Підбір та підготовка рослинного матеріалу. виготовлення роздаткового матеріалу „Геометричні форми квіткових композицій”. Створення сюжетних (тематичних) композицій та оформлення виставки. Українські традиційні квіти в європейському стилі аранжування. Створення тематичних композицій до Дня Незалежності.

Екскурсії до квіткової крамниці, відвідування виставок квітів.

III. Біокераміка. виготовлення картин і сувенірів із солоного тіста до свят (24/30/33 год.)

Теоретична частина. Техніка безпеки під час роботи. Послідовність виготовлення панно. Підбір кольорової гами поробок.

Об'єднання квітів на картині (ромашка, мак, волошка). Декорування квітів у композиції. виготовлення сувенірів до свят.

Практична частина. виготовлення основи для декоративного панно. Декорування квітів на картині. Художнє оформлення. виготовлення підкови з трояндами. виготовлення серця з трояндами. виготовлення колективної роботи.

IV. Мистецтво виготовлення квіткових кошиків і панно із штучних квітів (30/40/45 год.)

Теоретична частина. Безпека життєдіяльності під час роботи. Дизайн як сучасна галузь практичної роботи. Дизайн декоративних речей, підбір кольору, форми. Прикраси, їх виготовлення. Послідовність виготовлення панно.

Практична частина. виготовлення троянд як прикрас до одягу і гардин. виготовлення саше. виготовлення гольниці у формі кошика з трояндами. Послідовність виготовлення кошика з трояндами. виготовлення панно із квітів. виготовлення колективної роботи.

V. Квітково-декоративне оформлення ландшафту (24/29/36 год.)

Теоретична частина. Основні напрями сучасного дизайну парків, скверів, міст, сіл, школи, садиби. Стилі оформлення (регулярний та природний ландшафтний).

Квітково-декоративні елементи квітників (клумби, рабатки, бордюри, міксбордери, групові та солітерні посадки та ін.).

Газон – невід'ємний елемент квітково-декоративного оформлення. Види трав для газону. Штучний газон.

Підбір рослин при створенні квітково-декоративних композицій. Основні види квітково-декоративних композицій (партер, квітник, розарій, жоржинарій, екзотарій, альпінарій, змішані бордюри, оформлення відкритих водоймищ). Стиль бароко у сучасному дизайні. Озеленення території школи, позашкільного закладу. Знайомство з професіями квітникаря, агронома, архітектора.

Практична частина. Створення проектів зовнішнього озеленення. Підбір рослин для закладання клумб, рабатов, міксбордерів; облаштування зелених класів (виткі рослини). Озеленення навчального закладу, своєї садиби. Догляд за рослинами на навчально-дослідній ділянці.

Екскурсії в парки, сквери.

VI. Озеленення території навчально-виховного закладу (26/32/42 год.)

Теоретична частина. Вибір стилю та підбір квітково-декоративних рослин зовнішнього озеленення навчального закладу.

Влаштування квітників. Створення газону та правила догляду за ним. Квіткове оформлення газону.

Роль навчально-дослідної ділянки в організації озеленення території і забезпечення навчально-виховного процесу у закладі освіти.

Квітники, декоративні насадження згідно з Положенням про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів. Основні вимоги до планування, розміщення квітково-декоративних рослин на навчально-дослідній ділянці.

Основи агротехніки квітів на навчально-дослідній ділянці та у квітниках.

Практична частина. Вирощування розсади квітів, висаджування у зовнішньому озелененні та догляд за ними. Збір насіння квітів та визначення їх назв. Складання каталогу квітів колекційної ділянки. Збір рослинного матеріалу для аранжування.

Екскурсія до парку, зеленої зони міста.

VII. Підсумкове заняття (2/5/6 год.)

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Головним результатом реалізації програми є досягнення основних цілей програми: навчання – розширення обсягу знань учнів з ботаніки, біології, квітництва, набуття учнями вмінь практичної і науково-дослідницької роботи; розвиток пізнавальних інтересів і здібностей, творчого мислення; виховання в учнів шанобливого ставлення до природи рідного краю, поваги до національних звичаїв і традицій, почуття прекрасного, естетичного і художнього смаку.

Основними формами і методами діагностики прогнозованих результатів є: спостереження за роботою учнів, усне опитування, тестування, написання рефератів, участь вихованців у тематичних виставках, конкурсах, змаганнях, складання планів і проектів.

Контроль отриманих результатів: бесіди, тестування, співбесіда, перевірка засвоєння практичних навичок, перевірка виконання практичних робіт, конкурсні виставки.

Основні вимоги до знань і вмінь

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни під час проведення робіт на навчально-дослідній земельній ділянці при вирощуванні та догляді за квітковими рослинами;

– квітково-декоративні рослини різних кліматичних зон земної кулі та практичне використання їх людиною;

– декоративно-ужиткове мистецтво українського народу.

– всі групи рослин, що використовуються у внутрішньому та зовнішньому озелененні;

– агротехніку вирощування квітково-декоративних рослин;

– основні правила складання букетів і композицій;

– основні види сучасного дизайну приміщення, парків, скверів;

– технологію виготовлення виробів із біокераміки.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

– вирощувати та вести догляд за квітково-декоративними рослинами закритого та відкритого ґрунту;

– проводити дослідно-експериментальну роботу відповідно до змісту програми;

– практично створювати різні види квіткового оформлення;

– виготовляти вироби із біокераміки;

– створювати композиції із штучних квітів.

У вихованців мають бути сформовані компетенції:

- вирощування декоративних рослин;

- проведення дослідницької роботи;

- створення квіткових композицій;

- створення ландшафтних композицій.

Терміни (поняття), які повинні засвоїти учні

Акліматизація	Екзотарій
Альпінарій	Еклектика
Аранжування	Етикетаж
Бордюр	Живець
Вигонка	Зимовий сад
Відводки	Ікебана
Газон	Інтродукція
Гідропоніка	Інсектициди
Дендрарій	Каталог
Квітник	Розарій
Клумба	Розсада
Мікроелементи	Рокарій

Міксбордер	Рослини
Номенклатура	Радіопротектори
Озеленення	Сухоцвіт
Оранжерея	Теплиця
Панно	Фітодизайн
Рабатка	Флористика
Регенерація	Фотосинтез
Релікти	Фурнітура

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбатская, Ю. Топ-розарии Европы и Украины / Ю. Арбатская, К. Вихляев, Р. Демидович // Ландшафт. Дизайн. – 2012. – № 1. – С. 168–169.
2. Бессонова В.П. Рослини квітників: довідник. - Дніпропетровськ: Вид-во «Свідлер А.Л.», 2010. - 176 с.
3. Васильева О. Цветение в подарок / О. Васильева // Цветы в доме. – 2013. – № 2. – С. 38.
4. Витвицкая М.Э. Великолепные букеты из цветов. – М.: Лада, 2004.
5. Дорощенко, А. Жоржина віддячить щедрим квіткуванням / А. Дорощенко // Квіти України. – 2012. – № 2. – С. 6–8.
6. Каленская, Е. Сказку сделаем былью! / Е. Каленская // Цветы в доме. – 2013. – № 2. – С. 44–45.
7. Лахуши М.Д. Садовый дизайн. – М.: РОСМЭН, 2001.
8. Питер Мак-Кой. Уход за комнатными растениями. – М.: РОСМЭН, 2001.
9. Ричард Гилберт. Комнатные растения. Практическое руководство. – М., 2001.
10. Сапуша У.В. Ландшафтные работы. – М.: РОСМЭН, 2001.
11. Слепцов Ю.В., Якубенко Б.С. Богданова В.Д. Квітникарство закритого ґрунту. Навчальний посібник. – Вінниця: ТОВ «Ніланд – ЛТД», 2014. – 82с.
12. Фіщук О.С., Андреева В.В. Квітникарство. Курс лекцій. Для студентів біологічного факультету напряму підготовки лісове і садово-паркове господарство. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2014. – 140 с.
13. Хессайон Д.Г. Все о цветах в вашем саду. М: АСТ, 2014 –130 с.
14. Хессайон Д.Г. Все для сада своими руками. – М.: Кладень-Букс, 2001.
15. Хессайон Д.Г. Все об аранжировке цветов. – М.: Кладень-Букс, 2005.
16. Цветкова М. Нова енциклопедія кімнатних рослин/ - Х: Школа, - 2014. – 216 с.
17. Чибрикова О. Прикольные подарки к любому празднику. – М.: Экема, 2006.